

KULTUR

Thomas Wallgren: Fel av Finland att gå med i Nato

Under måndagen ska Ungern ratificera Finlands Natoansökan. I Finland har det varit tyst i debatten. Men utan en diskussion om medlemskapets betydelse kommer vi förlora vår självförståelse, skriver Thomas Wallgren, professor i filosofi vid Helsingfors universitet.

Detta är en kommenterande text. Skribenten svarar för analys och ställningstaganden i texten.

Debatten i Finland om ett Natomedlemskap har, även inom fredsrörelsen, begränsats till vilken politik vi som medlemmar borde föra. Kring själva medlemskapet har det varit tyst.

Priset en gemenskap betalar för sin tystnad i fundamentala frågor utmäts i förlorad självförståelse. Om vårt medlemskap i Nato inte blir föremål för en bred, offentlig diskussion om beslutets moraliska aspekter kommer vi inte att kunna förstå vilka vi blir om vi väljer att bli medlemmar.

Självförståelse är en förutsättning för frihet. Varje förlust av självförståelse behöver inte vara av stor betydelse. Men den särskilda förlust som nu hotar har ett inre samband med något fruktansvärt, det som vi kan försöka begripliggöra med hjälp av ordet förintelse. Den som inte tänker över sambandet mellan förintelse och medlemskap i Nato blundar för den viktigaste av de realiteter som i Natofrågan står på spel.

Låt mig visa detta med ett argument:

Det är alltid bättre att en del av oss förintas än att alla förintas. I ett ömsesidigt kärnvapenkrig kanske alla förintas. Därför är det fel att bygga den egna säkerheten på kärnvapen, vilket Natomedlemmarna gör. Därför är det fel av Finland att ansluta sig till Nato.

Argumentet kan sedan granskas mer exakt i flera steg.

Steg 1:

Kärnvapen är vapen av ett radikalt annat slag än så kallade konventionella vapen. Andra världskriget skördade 50–100 miljoner dödsoffer och förorsakade många andra former av skada och lidande. I ett stort kärnvapenkrig kan antalet döda bli 100 gånger större. Förintelsen kan bli begränsad om bara en krigspart använder kärnvapen. Men det sägs att ett ömsesidigt kärnvapenkrig mellan makter med många kärnvapen kan leda till att människan utrotas. Att ett stort kärnvapenkrig skulle leda till att många andra arter dör ut förefaller uppenbart.

Steg 2:

Det är vår plikt att försöka undvika en sådan förintelse.

Steg 3:

Det kan inte uteslutas att kärnvapenkrig eskalerar. Anta att Finland blir utsatt för ett angrepp och att Nato använder kärnvapen för att skydda Finland. Om motparten har kärnvapen kan det inte uteslutas att ett stort kärnvapenkrig bryter ut. Det innebär att det aldrig kan vara rätt att avlossa kärnvapen för att försvara vårt land, eller något annat land, som blir angripet av en part som har kärnvapen. Varje fortsatt användning av kärnvapen, även i rent försvarssyfte, måste därför alltid, även i de mest extrema situationer, till exempel om Ryssland angriper ett eller flera Natoländer med kärnvapen, undvikas.

Steg 4:

Kan vi anta att Natos kärnvapen endast har en avskräckande uppgift; att Natos kärnvapenmakter i hemlighet har bestämt att aldrig avfira dem, men håller fast vid dem för att de kan förhindra krig? Att det vore önsketänkande är tyvärr lätt att bevisa: Om alla alltid är helt säkra på att Natoländerna aldrig kommer att avfira kärnvapen så har de ingen avskräckande effekt. Bara den som kan få den andra att tro att dess kontrahent kan tänka sig att avfira kärnvapen kan med hjälp av kärnvapen hoppas kunna avskräcka den andra. Berättigad avskräckning förutsätter därför att vi kan lyckas upprätthålla asymmetrin mellan det vi vet — att vi aldrig kommer att avfira kärnvapen — och det den andra tror — att vi kanske kommer att avfira kärnvapen. Det förefaller mig inte realistiskt att tro att den asymmetrin kunde vara hållbar. Därför är avskräckning med kärnvapen aldrig berättigad.

Steg 5:

Om Finland blir medlem av Nato accepterar vi kärnvapen åtminstone i den bemärkelsen att vi accepterar kärnvapenavskräckning. Slutsatsen blir att det under alla omständigheter är fel att gå med i Nato eller att stanna kvar

som medlem om vi blivit medlemmar. Det gäller inte bara för Finland, men det gäller också för Finland.

Det kan kännas mycket obehagligt att ta till sig denna slutsats. Den innebär ju bland annat att vi skall vara beredda att inte förinta andra även om de förintar oss. Det innebär att det inte finns ett säkert skydd mot så kallad kärnvapenutpressning. Vi kan till exempel tänka oss att Ryssland hotar att anfälla Finland med kärnvapen om vi inte går med på att Ryssland tar över Finland. Vi kan då meddela att vi kommer att göra allt för att försvara oss: allt utom att göra det med kärnvapen. Om Ryssland sedan förintar oss medan vi, eller Nato, inte förintar Ryssland, är detta mycket bättre än den ömsesidiga förintelse som är alternativet.

Låt mig avsluta med en variant av ett av mina delargument. Vi antar att jag har tagit miste i steg 4. Vi antar nu att kärnvapenavskräckning fungerar. Det följer att vi uppnår evig fred om alla länder alltid har en stor kärnvapenarsenal. Bara om vi tror att detta är fallet kan vi uppfatta medlemskap i Nato som berättigat.

TEXT

Thomas Wallgren

Professor i filosofi vid Helsingfors universitet